

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

ОТЧЕТ
за дейността на
Държавната агенция за българите в чужбина /ДАБЧ/
за 2005 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. **Подкрепа на държавната политика за присъединяване към Европейския съюз през 2007 г. и приобщаване на новата висококвалифицирана българска емиграция** стр. 2
- 1. **Работата с представителите на висококвалифицираната млада българска емиграция и нейното активизиране в подкрепа на България** 3
 - 2. **Привличане на потенциала на българските общности по света, с цел лобиране в полза на България и изграждането на положителния образ на страната** 6
- II. **Съхраняване на българското етнокултурно пространство, опазване на културно-историческото наследство** 9
- 1. **Инициативи, свързани със съхраняването на етно-определящите белези на българската идентичност** 19
 - 2. **Традиционни прояви с цел подпомагане на образованието, съхраняване на езика, историята и етническата памет и култура на българските общности** 16
 - 3. **Систематизирана работа с подрастващото поколение на българите зад граница – нов приоритет в дейността на ДАБЧ** 19
 - литературен конкурс „Стефан Гечев“; 20
 - конкурс за рисунка „България в моите мечти“; 21

- национален фестивал на детската книга – Сливен;	21
- анализ на състоянието на българските училища в чужбина;	22
- кръгла маса за българските училища в чужбина;	22
- междуведомствена работна група	23
4. Подпомагане на културната и образователна дейност на българските организации в чужбина	23
5. Разширяването на контактите	25
III. Информация, анализи и издателска дейност	29
1. Информационна дейност	29
2. Аналитична и изследователска дейност	31
3. Издателска дейност	33
4. Интернет	35
IV. Взаимодействие на Държавната агенция за българите в чужбина с други институции и държавни органи	36
V. Административно-правна дейност на ДАБЧ	37

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

ОТЧЕТ
за дейността на
Държавната агенция за българите в чужбина /ДАБЧ/
за 2005 г.

През отчетния период ДАБЧ реализира множество инициативи, подчинени на **основните насоки в дейността на агенцията**. Те са заложи в Програмата за работа на ДАБЧ до 2007 г., която е в съответствие с приоритетите на правителството, заложи в неговата Управленска програма "Хората са богатството на България", както и в Комуникационната стратегия на Министерския съвет за подготовка на членството на България в Европейския съюз и работната програма за изпълнение на плана за действие 2002 – 2006 г. Те са съобразени с факта, че сънародниците ни по света са неделима част от българския народ и българската държава провежда политика на единение на всички българи към родината, независимо от тяхното местоживеее.

Основните насоки в дейността на ДАБЧ през 2005 г. са:

- ✓ **Подкрепа на държавната политика за успешното приключване на преговорите за присъединяване към ЕС през 2007г.**
- ✓ **Приобщаване на младата висококвалифицирана българска емиграция към родината**
- ✓ **Съхраняване на българското етнокултурно пространство и възраждане на българското национално съзнание сред българските общности и опазване на културно-историческото наследство**

Във връзка с ускоряването на преговорите по Ратификация на Договора за присъединяване към ЕС през 2005г. **ДАБЧ активизира контактите си с българския интелектуален и бизнес елит в чужбина** - културни и научни дейци, общественици, медии, включително **и със смесени организации**, в които членуват наши сънародници и приятели на България в съответните държави в полза на страната и нейния положителен образ сред гражданите и институциите на страните от НАТО и ЕС.

През отчетния период Агенцията инициира, подкрепи и организира различни **значими прояви** в България и в чужбина - културни, научни,

обществени, хуманитарни, свързани с българските общности в отделните страни, региони и с общобългарски характер.

През 2005 г. се задълбочи целенасочената дейност на ДАБЧ за подпомагане на процесите на **съхранение и укрепване на българското национално самосъзнание** сред големите български общности - на бесарабските и таврийските българи в Украйна и Молдова, на нашите сънародници в Русия, Румъния, Западните покрайнини /Сърбия и Черна гора/, Македония, Албания.

Продължи работата на ДАБЧ по разширяване на обществената подкрепа по формирането на държавната политика към сънародниците ни зад граница. Работата на Консултативния съвет (съвещателен орган от представители на неправителствени организации, учреден през 2003 г.) и на Експертния съвет към ДАБЧ, обединяващ известни и компетентни в проблематиката учени и изследователи, се ориентира към координиране на усилията в научните изследвания, анализа на историческото развитие и мониторинга върху спецификата, съвременното състояние и перспективите за развитие на българските общности в чужбина. В рамките на подписания **Договор за сътрудничество между ДАБЧ и Историческия факултет на СУ "Св. Климент Охридски"** през изминалата година успяхме да реализираме няколко съвместни инициативи, сред които организиране и провеждане на кръгла маса „Бесарабските българи – история и идентичност“ (*октомври*) и кръгла маса за българските архиереи, създавали и укрепвали Екзархията (*декември*).

През 2005 г. беше усъвършенствана административно-правната дейност на ДАБЧ по издаването на документи, удостоверяващи български произход на лицата, кандидатстващи за придобиване на българско гражданство, за временно или постоянно пребиваване в страната. Оптимизирана е работата по приемането, обработката и издаването на тези документи.

I. Подкрепа на държавната политика за присъединяване към Европейския съюз през 2007 г. и приобщаване на новата висококвалифицирана българска емиграция

Българските общности, техните организации и медии, българският интелектуален и бизнес елит и приятелите на България в ЕС проявяват динамичен интерес към събитията и процесите в обществено-икономическия, политическия и културния живот в нашата страна, към българските държавни институции, а също така и към дейността на ДАБЧ като техен партньор. Агенцията поддържа интензивни контакти с българската емиграция преди всичко във водещите европейски държави като Германия, Великобритания, Франция, Австрия и Италия и в Северна Америка. На територията на тези държави има изградени най-много български организации, които по традиция са изключително активни в популяризирането на българското културно-историческо наследство в Европа и по света. Нещо повече, голяма част от българските емигранти в тази държави са с висока професионална

реализация, което обуславя успешната им интеграция в обществения живот и сред кръговете, влияещи върху формирането на общественото мнение сред гражданите и институциите на страните от ЕС.

Всички тези факти за състоянието на българските общности в страните от Западна и Централна Европа и Северна Америка определиха **целите** за реализация на конкретни инициативи на ДАБЧ през 2005г.:

- **Увеличаване на обществената подкрепа** сред българските общности в чужбина и сред гражданите и институциите на ЕС за пълноправното членство на България и за подобряване на цялостния образ на страната пред света;
- **Приобщаване** на нашите сънародници в чужбина към **пряко участие** в процеса на европейската интеграция и **в дебата за бъдещето на Европа**;
- **Подпомагане** на държавната политика за привличане на **чуждестранни инвестиции**.

Основните направления за работа на ДАБЧ във връзка с този приоритет са:

- **разширяване на контактите** - образователни, културни, религиозни - с организационните структури на нашите сънародници в страните от Западна и Централна Европа и Северна Америка;
- **активизиране** на българските общности и техните организации в страните от ЕС за **популяризиране и подкрепа на европейската интеграция на България** сред гражданите и институциите на ЕС;
- привличане на отделни **личности със значимо присъствие** в политическия, икономическия, обществения и културния живот в държавите от ЕС за **лобиране в полза на България** в средите, участващи при вземането на решения в страните-членки на ЕС и в средите, формиращи общественото мнение в Европа и институциите на ЕС;
- стимулиране на създаването на **смесени организации** за двустранно сътрудничество и приятелство;

1. Работата с представителите на висококвалифицираната млада българска емиграция и нейното активизиране в подкрепа на България

През отчетния период агенцията продължи да разширява и задълбочава взаимоотношенията си със студентските и младежките организации в Германия, Франция, Великобритания, Холандия, Италия, Австрия, САЩ и Канада. ДАБЧ успя да стимулира техния интерес към събитията у нас, както и готовността им да работят за изграждането на положителен образ на България сред академичните, икономическите и обществени кръгове в чужбина. В тази

връзка ДАБЧ предложи на многобройните студентски и младежки организации разнообразни форми на сътрудничество:

- съвместни инициативи и проекти;
- актуализиране и разширяване на електронния регистър с информация за дружествата;
- подпомагане на организационната и културната дейност на съюзите с информационни продукти и рекламни материали;
- консултации по проблеми на интеграцията на младите хора в съответните страни или реализацията им в Родината.

Работата с **висококвалифицираната** млада българска емиграция продължи и по време на **„Летен стаж“ 2005 г. за българи – студенти в чужбина** и студенти от чужбина с български произход, които учат в български висши училища по Постановление №103 на МС. Стажът се организира за **четвърти пореден път от ДАБЧ** по линия на програмата на Министерството на транспорта и съобщения **„Българската мечта“**. През отчетната година двете групи на стажа него взеха участие **български студенти** от които учат в Германия, Италия, Австрия, България, както и студенти от българска народност от Молдова, Украйна и Албания, които учат в български висши училища. Според разработената в агенцията **програма „Диаспора“**, която представлява конкретизация на идеите на програмата **„Българската мечта“**, обучението на стажантите е организирано в 3 модула: юридически; история и съвременно състояние и проблеми на българските общности по света; инструменти на информационната политика на агенцията – запознаване с издателската ни дейност и сайта в интернет. Нов елемент в програмата на **„Летен стаж“ 2005** бяха лабораторните занятия. Специално внимание се отделя на сравнителния анализ на дейността на младежките организации по света, на използваните от тях практики и форми на взаимодействие и контакти. Стажът допринася и за изграждането у неговите участници на практически умения, тъй като в рамките на стажа младите хора се включват в помощ на екипите, създадени за осъществяване на проекти на агенцията (Кръгла маса: **„Българското училище в чужбина. Специфика, проблеми, перспективи“**)

Плод на интензивните контакти на екипа на ДАБЧ са **инициативи и проекти**, реализираните през изминалата година със съдействието на Държавната агенция за българите в чужбина.

• **Честването на Ботев във Виена (Австрия) на 2 юни** е една от инициативите, които сънародниците ни в Австрия традиционно организират в партньорство с агенцията. В програмата на тазгодишните чествания бе включена конференция на тема **„Другите за Ботев“** с участието на български и австрийски изследователи и български студенти във Виенския университет и концерт на български фолклорен ансамбъл. Благодарение усилията на агенцията младите българи и приятели на България във Виена можаха да чуят докладите на водещи специалисти в областта на литературата като ст.н.с.д-р Лидия Михова от Института по литература към БАН и доц. д-р Катя Станева от Софийския университет. Концертът на българския юношески танцов ансамбъл

„Габровче“ (Габрово) също е реализиран със съдействието на ДАБЧ. На **4 юни** пред паметника на Христо Ботев в Голс бяха положени венци. На тържествата в Голс бе произнесено слово от кмета на Голс. Присъстваха българи от Словакия, както и представители на българските дипломатическите мисии в Братислава и Виена.

- **„Дни на България в Университета Манхайм“** е най-големият проект на българското студентско сдружение „Бай Ганьо“ (Манхайм, Германия) през зимния семестър на учебната 2005/2006 г. Целта на проекта е да представи на академичната общност България, нейната култура, икономика и език. Затова проектът обхваща различни мероприятия, проведени между 28 ноември и 14 декември 2005 г.

- Важна за укрепване на контактите и оптимизиране на работата с академичната българска младеж в Европа бе **срещата на ръководствата на българските студентски дружества от Щутгарт, Мюнхен и Карлсруе** (Германия), проведена в ДАБЧ през месец януари. Инициативата за нея дойде от самите студентски организации и бе продиктувана от желанието им да се запознаят с приоритетите и целите на агенцията. Уточнени бяха параметрите на бъдещата съвместна дейност, набелязани бяха инициативи.

- В голямо събитие през май 2005 г. се превърна отбелязването на **Петгодишния юбилей на Българското академично дружество „Хъшове“** (Берлин, Германия). Празникът продължи няколко дни като в програмата бяха включени прожекция на филма „Емигранти“, спектакъла на Ивайло Христов „Секс, наркотици, рокендрол“ и концерт с участието на български артисти. Въпреки развлекателния характер на програмата, рожденият ден на една от най-активните български студентски организации в чужбина, с които ДАБЧ работи демонстрира възможностите на младите българи в Германия да допринасят за изграждането на положителния образ на страната ни.

- През месец април Лекторатът по български език и цивилизация при Университета „Жан Мулен“ в Лион и Асоциацията за културен обмен между България и Франция „Китка“ в Лион (Франция) с подкрепата на Държавната агенция за българите в чужбина организираха **Месец на България в град Лион**. Инициативите бяха посветени на процеса на европейска интеграция на България и на паметта на основоположника на българската християнска култура – цар Борис Първи. На публиката в Лион са представени лекции–дискусии, прожекции на филми, ателиета и фолклор. Част от програмата бяха фотоизложбата на г-жа Величка Атанасова, сътрудник на в. „Парижки вести“, Париж, представяща архитектурните и археологическите забележителности от България, както и лекцията на г-жа Димитрина Асланян, посветена на българската духовност и българските манастири. Френски и български студенти в университета „Жан Мулен“ участваха в рецитала на стихове на българската поетеса и преводачка, живееща в Лион, г-жа Ваня Липке. Състоя се концерт на вокалния квартет „Балкани“- Франция.

- Асоциацията на българските студенти във Франция участва през февруари в **дискусия на тема: „Младите хора на Балканите“**, организирана от сп. „Куриер балканик“. Във фокуса на дискусията бяха проблемите и перспективите за интеграция във френското общество на младите имигранти

от Балканите. Държавната агенция за българите в чужбина предостави на Асоциацията на българските студенти материали за авторитетно участие в дискусиата.

- През месец ноември Държавната агенция за българите в чужбина съдейства на Българското академично дружество в Щутгарт (Германия) да организира **международен специализиран двудневен семинар на тема "Панелното строителство в България; състояние и перспективи" с участието на фирми и институции от България, Австрия и Германия.** Това бе една инициатива, темата на която е извън сферата на дейността на агенцията, но е важна за стремежът на младите българи, получили образование в Германия, да бъдат полезни за въвеждането на нови технологии в съответната област с България, както и за професионалната им реализация у нас. В процеса на подготовката ДАБЧ осигури за участие във форума главен консултант от Германия и модератор на форума, отправено бе и поздравление към участниците. Инициативата се проведе под патронажа на областния управител на София-град г-н Тодор Модев и бе подкрепена от Посолството на Германия в София.

2. Привличане на потенциала на българските общности по света, с цел лобиране в полза на България и изграждането на положителния образ на страната

На разширяването и задълбочаването на контактите с българските общности по света, с цел **лобиране** в полза на България, бяха посветени и други важни инициативи, някои от които не надхвърлят рамките на чисто културните събития, други имат по-скоро организационен характер за самата общност, но и в двата случая съвместните усилия на Държавната агенция за българите в чужбина и на организациите на сънародниците ни по света са насочени към **изграждането на положителния образ на България:**

- В този смисъл, една от най-мащабните инициативи на ДАБЧ през изминалата година бе провеждането през месец юни на **Дните на България в САЩ** с музикални фестивали в 6 града – Бостън, Ню Йорк, Лос Анжелис, Лас Вегас, Сан Франциско и Чикаго. Целта ни беше, както за зарадваме сънародниците ни с една атрактивна програма, така и да популяризираме новите дейности и приоритети на агенцията и да разширим контактите си с българската общност в САЩ – една от най-големите, но и най-отдалечение български общности зад граница. В рамките на Дните бе представена и комуникационната стратегия на Министерството на външните работи с надслов „Променената България”. За осигуряване на концертната програма поканихме едни от най-популярните и обичани у нас и в чужбина изпълнители: рок-групата „Щурците”, Валя Балканска и Васил Найденов. По време на Дните председателят на Държавната агенция за българите в чужбина г-жа Деница Христова има възможността да се запознае и обсъди проблемите и перспективите на съвместната ни дейност с представители на най-големите и авторитетни български организации в шестте града.

- **Седмицата на България в Мадрид** (Испания) под надслов „**Срещи на култури. В обектива: България**” бе организирана от Асоциация „Балкан”, Мадрид и се проведе през месец февруари. Експерти от Държавната агенция за българите в чужбина участваха в разработването на сценария за прояви, посветени на българската култура и история в Испания. В рамките на програмата бяха изнесени лекции и представени дебати за културната идентичност и българската история, фолклорни програми от танцов състав „Балкан” към асоциацията и поднесени специалитети от българската кухня. В събитията се включиха приятели и партньори на асоциацията от испанска страна.

- През 2005 г. Германо-българското дружество в Тюрингия продължи своя проект „**Година на българската култура в Тюрингия**”. С тази инициатива под мотото „**Пред вратата на Европейския съюз**” сънародниците ни в Германия съдействат за по-скорошното и пълноценно влизане на България в Евросъюза като популяризират българската култура сред различните културни кръгове в Тюрингия. В рамките на проекта в периода 20–24 май 2005 г. дружеството, със съдействието на Държавната агенция за българите в чужбина осъществи редица български прояви, най-атрактивните от които бяха фолклорните концерти на детския ансамбъл „Загорче” (Стара Загора) в Ерфурт, Бад Сулца, Гота, Аполда, Порстендорф и Гросхеринген, вечерта на българската кухня в ресторанта „Българска стая” в Порстендорф, изложбата „Адаптация на художника Георги Стригулев и концерта на натурализираната в Германия българска оперна певица Павлина Георгиев в Ерфурт.

- През месец май 2005 г. сънародниците ни в друга част на Германия отбелязаха **30-годишния юбилей от създаването си чества Германо-българското дружество „Иван Вазов” в Есен и 35-то годишнина на традиционните чествания на св. Методий в Елванген**. На тържествата, съчетани с традиционното празнуване на Деня на българската писменост и славянската просвета и култура 24 май зам.-председателят на Държавната агенция за българите в чужбина Йордан Янев удостои заслужили наши сънародници в Германия г-жа Калинка Кюпер и г-н Димитър Бачев с паметния медал на агенцията „Иван Вазов”. С цел популяризиране на родолюбивата дейност на българите в Германия ДАБЧ съдейства на екипа на Панорама в БНТ за пътуването до Елванген и заснемането на филм за града и паметните места, свързани със св. Методий.

- Благодарение на съдействието на Държавната агенция за българите в чужбина на Българо-люксембургското дружество за приятелство да участва за първи път във **Фестивала на миграциите, културите и гражданите (4–6 март), Люксембург**. Изпратеното от ДАБЧ голямо дарение от българска литература, осигурено от няколко издателства (фолклор, научнопопулярна и философска литература, поезия, белетристика и др.), позволи българите в Люксембург да подредят щанд и по този начин достойно да представят България сред множеството националности, живущи в тази европейска държава.

- Пълна подкрепа и съдействие от Държавната агенция за българите в чужбина срещна и проектът на Лучия Велева от **Милано** (Италия) за

разработване на проект **“Музиката на Европа”**. Г-жа Велева е член на Асоциацията на българските студенти „Млада България“, а проектът ѝ има за цел да представи пред италианска публика българската музика от всички географски области на страната ни в цялото им жанрово разнообразие. В рамките на първия, подготвителен етап на проекта със съдействието на ДАБЧ бяха осъществени контакти с български музиканти от Италия и от други страни в Европа, както и от България. На следващия етап предстои да бъдат организирани самите концерти.

- Държавната агенция за българите в чужбина в партньорство с българската общност във Вилнюс (Литва) съдействаха за **участие на ансамбъл Бистришките баби във фолклорен фестивал в Литва** и по този начин красотата на българския фолклор да бъде представена пред публиката в тази все още нова и непозната страна членка на Европейския съюз.

- Мащабна инициатива бе реализирана и от сънародниците ни на американския континент. В дните от 22 април до 30 юни 2005 година докторантката в Пенсилванския университет Лиляна Милкова организира в музея „Филипс“, град Ланкастър (Пенсилвания, САЩ) **изложбата „Танци по жаравата: културното наследство в съвременното българско изкуство”**. На сайта на ДАБЧ в интернет бе направена специална предпремиерна страница на изложбата, което с благодарност бе посрещнато от страна на организаторите. Освен това, Държавната агенция подпомогна инициативата с материали, които бяха включени с експозицията. На откриването на изложбата бе прочетено приветствие от името на председателя на ДАБЧ Деница Христова.

- Със съдействие на Държавната агенция за българите в чужбина дружество “Св. св. Кирил и Методий” на сънародниците ни в **гр.Оукланд (Нова Зеландия)** осъществи **първото по рода си представяне на България**. С изпратените видеоматериали председателят на дружеството г-жа Александра Христова организира на 24 май 2005 г. публично представяне на тема “Българската история и нашето културно наследство” в два аспекта: обща културна картина на България, и на българските курорти и привлекателна природа. Проявата е била възприета с голям интерес от новозеландските гости.

В контекста на допринасянето на ДАБЧ за изграждането на положителния образ на България, от особено значение е и продължилата през изтеклата година активна дейност по разширяването на контактите на агенцията с организациите на българите, както и съдействието за създаването на нови такива. По-съществените организационни промени в структурите на сънародниците ни в чужбина, както и във взаимоотношенията на агенцията с тях, са:

- Започнала работа по осъществяването на идеята Инициатива за учредяване на **федерация на българските асоциации в Испания**;
- Осъществени **нови контакти** с редица непознати до момента за агенцията структури на **българите в Италия**;
- Установеният **нов контакт с Клуб България, Хелзинки (Финландия)**.

- **Сътрудничеството** с учредената през годината Асоциация „Българи“, в която членуват сънародници в Кашкайш, Ещорил и Лисабон(Португалия).
- **Активизирането на контактите** с Асоциацията „Приятели на България“ в Сао Паоло, Бразилия.

II. Съхраняване на българското етнокултурно пространство, опазване на културно-историческото наследство

В началото на 2005 г. агенцията разработи програма с инициативи, чиято цел беше систематизиране на усилията за осмисляне и дефиниране на основните принципи в съхраняването на българското етнокултурно пространство и извеждането им в ранг на държавна политика. Приоритет в дейността на ДАБЧ бе анализирането и определянето на специфичните за всяка българска общност характеристики. Основно внимание бе отделено на етно-определящите белези на българската идентичност: съхраняване на език, култура, традиции, целостта на общността и противодействие на негативните процеси и явления. Във връзка с това бяха привлечени за партньори на ДАБЧ представители на държавните институции, на научния и културния елит и на неправителствените организации.

1. Инициативи, свързани със съхраняването на етно-определящите белези на българската идентичност

В изпълнение на този приоритет ДАБЧ участва в или реализира самостоятелно или съвместно с други държавни институции, както и с организации на българи зад граница, следните инициативи:

- През изминалата 2005 г. Държавната агенция за българите в чужбина съвместно и по инициатива на Асоциацията на българите в Украйна проведе две мащабни прояви, значението на които надхвърля рамките на българската общност в Украйна: **Четвъртия Събор на българите в Украйна и Девето издание на Международна конференция “Българите в Северното Причерноморие”** (10 – 11 септември, гр.Одеса, Украйна). Общобългарският събор в Украйна по традиция се провежда на всеки 2 години. И тази година в Одеса се бяха събрали над 4 хиляди души от цяла Украйна (Одеска област, Олшанка, Приазовието и Крим), както и от съседна Молдова и България. Участие в Събора взеха фолклорни състави, културни и просветни дейци, ръководители и представители на българските дружества от цяла Украйна, от Молдова и България. Инициативата бе уважена от широко представителство на украинските административни и политически власти. Поканата да гостуват на този голям общобългарски празник на брега на Черно море приеха и много високопоставени гости от най-важните държавни и административни институции на България. Особено горди бяха сънародниците ни бяхме с

факта, че Четвъртият общобългарски събор в Украйна бе почетен от вицепрезидента на Република България г-н Ангел Марин. След тържественото откриване на проявата пред гостите на събора беше представена богатата културна програма, проведеха традиционни народни борби, а вечерта за участниците в събора беше организирана дискотека. Различното на Четвъртия общобългарски събор в Украйна бе това, че тази година форумът имаше и делова, освен развлекателната част. На 10 септември в Българския културен център в Одеса се проведе Деветото издание на Международната научна конференция "Българите в Северното Причерноморие". Конференцията е авторитетен научен форум, инициран от Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" през далечната вече 1991 г. и провеждан години наред в старопрестолния град, като през последните няколко години Държавната агенция за българите в чужбина е традиционен съорганизатор. Благодарение на усилията на съорганизаторите – Държавната агенция за българите в чужбина, Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" (България) и Тараклийския държавен университет (Молдова) конференцията излезе от строго научните рамки и се превърна в обществен и културен форум. Участваха повече от 50 учени и изследователи, представляващи около 30 образователни и научни центъра, обществени организации и държавни структури в Украйна, Молдова, Русия и България. Заслужава да бъде отбелязан фактът, че в това издание на конференцията свои доклади представиха 10 млади научни работници, завършили висше образование и получили научни степени в България, понастоящем специалисти и преподаватели в украински, молдовски и български учебни заведения, образователни и административни институции и организации. Материалите от конференцията ще бъдат издадени в поредния девети том на сборника "Българите в Северното Причерноморие".

- Събитието в Одеса бе мащабно и запомнящо се, но не и единствено по рода си. Само седмица след него, на 17 септември, сънародниците ни в Украйна отново се събраха заедно в "столицата" на Българска Бесарабия град Болград. Инициатор на **Фестивала на виното и гроздобера** бе създадената в началото на годината обществена организация "Наша Бесарабия", обединила предимно българи, но и представители на други националности, населяващи тази историко-географска област, в желанието им да бъдат полезни, да работят за просперитета и развитието на региона. Почетен президент на организацията и патрон на Фестивала е настоящият министър на енергетиката на Украйна, бесарабският българин Иван Плачков. Програмата беше доста разнообразна и интересна: изложба на известни бесарабски художници (някои от които – далече извън границите на Украйна и България), конкурс за национални кухни. Огромен интерес предизвика и прегледът на българското кино, на който бяха представени 8 игрални филма, а в продължилата близо 3 часа концертна програма участваха фолклорни колективи от всички райони на Бесарабия, както и гости от България.

- С извънредно събитие – **откриване на бюст-паметник на Васил Левски – бе отбелязан националният празник на България 3 март в Босилеград** (Сърбия и Черна Гора). Изключително голям е приносът на

Държавната агенция за българите в чужбина за реализирането на идеята на Демократическия съюз на българите в Югославия (ДСБЮ) и Културно-информационния център „Цариброд“ – клон Босилеград за издигането на паметника в центъра на Босилеград. Започналата още през 1995 г., работа по осъществяването на тази инициатива премина през няколко етапа, във всеки от които съществена бе ролята на ДАБЧ. Осигурени бяха контакти на сънародниците от СЧГ с Общобългарския комитет и фондация „Васил Левски“ в София, иницирирана и проведена бе национална кампания за набиране на средства с участието на БНТ и БНР. На призива откликват 58 фирми, общини, организации, като сред най-сериозните дарители са Столична голяма община, община Перник и ТЕЦ „Марица – Изток 2“ В церемонията по откриването на бюст-паметника в Босилеград (4март) участваха вицепрезидентът на Р България г-н Ангел Марин, парламентаристи, депутати, представители на министерства и на побратимени с Босилеград български общини, представители на патриотични организации. Празникът бе отразен по няколко български телевизии и централния български печат, както и от българската редакция на телевизията в Ниш (СЧГ)

- Във връзка с отбелязването през месец февруари на **Седмия рожден ден на Културно-информационния център в Цариброд** (Сърбия и Черна Гора) Държавната агенция организира гостуването на детския фолклорен ансамбъл “Здравец”. Тържествата се проведоха в градския театър, като поради извънредно големия интерес ансамбъла изнесе два концерта: дневен за учениците и вечерен за възрастните. Събралите се в театъра сънародници бяха приветствани с поздравителен адрес от името на председателя на ДАБЧ.

- По установилата се вече традиция децата на сънародниците ни в Босилеград и Цариброд (Сърбия и Черна Гора) отбелязват **коледните празници** (на 6 и 7 януари според сръбския църковен календар) **в компанията на актьорите от Куклен театър – София**. Гостуването на театъра бе организирано от Държавната агенция за българите в чужбина за трети пореден път, както и подаръците за децата по случай празника.

- През м. септември 2005 г. в с. Звонци (Западни покрайнини, Сърбия и Черна Гора) в присъствието на високопоставени политици и общественици от България бе извършено преосвещаването на местният православен храм “Св. Пророк Илия” Църквата е издигната от местните българи в Звонци през 80-те години на XIX век – непосредствено след освобождението на България. Идеята за възстановяването ѝ е на инициативен комитет от местни българи, потърсили помощ от България, и на първо място – от Държавната агенция за българите в чужбина. От 2003 г. насам всички необходими за реализирането на идеята контакти в България – както на институционално ниво, така и непосредствено със спомоществователи – бяха създадени от ДАБЧ. По време на преосвещаването на 17 септември, извършено от свещенослужители на Сръбската православна църква, специално бе подчертан приносът на ДАБЧ за подемането на инициативата и осъществяването на ремонта.

- За четвърти пореден път българските организации в сръбската част на Банат (Иваново, Бело Блато – Сърбия и Черна Гора) със съдействието на ДАБЧ организираха **„Българияда във Войводина“** – културна проява,

свързана с отбелязването на Деня на народните будители. Традиционно културната програма на „Българиядата“ представя самобитния фолклор на банатските българи, но тази година програмата надхвърли рамките на регионален фестивал, тъй като в изявиите се включи и ансамбъл на българите от Босилеград. Бяха поканени също представители на Дружеството за български език, литература и култура гр. Нови Сад. Празникът в Бело Блато и този път почетоха с присъствието си дипломати от посолството на Р България в Белград, а екип на БНТ засне филм, който предстои да бъде излъчен.

- По инициатива на Държавната агенция за българите в чужбина и съорганизатори Драматичен театър „Стоян Бъчваров“, Варна, Българска национална телевизия, Културно-информационен център – Цариброд и др. В дните от 16 до 19 май бе проведена **Седмица на българската култура в Ниш и Цариброд** (Сърбия и Черна Гора). Патрони на събитието бяха кметовете на Варна г-н Кирил Йорданов, на Ниш г-н Смилко Костич и на Цариброд д-р Веселин Величков. В рамките на седмицата българите в тези два града имаха удоволствието да видят един от най-новите български игрални филми „Другият наш възможен живот“, да се срещнат и разговарят с част от творците. Освен това, сънародниците ни можаха да видят и изпълнителското майсторство на актьорите от Варна е спектакъла „Псета“. Н последвалата среща между директорите на варненския и нишкия театри се реши, че ще бъде изготвен протокол за сътрудничество помежду им, тъй като големият културен потенциал на тези градове предлага много и разнообразни възможности. Сънародниците ни в Западните покрайнини високо оцениха факта, че се полага началото на български културни събития, които през следващите години трябва и ще станат трайно, постоянно присъствие, традиция.

- Благодарение на контактите и усилията на Държавната агенция за българите в чужбина на **Международния фестивал за българска патриотична песен (16–17 април, Панагюрище)** за пръв път бе представена българска общност от чужбина – фолклорния ансамбъл „Бешновенка“ от с. Дудецци Веки, **Банат (Румъния)**. Агенцията осигури и гостуването на ансамбъла в гр. Раковски.

- Във връзка с проведената Сантяго Де Чили **Международна конференция, посветена на Световното еврейство и Холокоста** и предоставената възможност още веднъж да бъде подчертана заслугата на България за спасяването на българските евреи по време на Втората Световна война Държавната агенция за българите в чужбина предостави информация за доклада и богат нагледен материал по темата. Със съдействието на Регионалния исторически музей в Кюстендил и музея "Димитър Пешев" в града бяха издирени архивни снимки, книги и други материали за съпътстваща Конференцията експозиция.

Осъществяването на всичките тези инициативи не би било възможно без постоянната работа на ДАБЧ по **разширяването на контактите с организациите на сънародниците ни с тези страни**. Освен това, спецификата на региона и на българските общности там изисква много тесни контакти и съгласувано сътрудничество и с дипломатическите мисии на

България. В това отношение определено може да бъдат отчетени като постижение в дейността на агенцията следните събития:

- учредяването и официалното представяне на **Дружеството за приятелство “Палестина – България”** (Рамала, Палестина);
- разширяването на старите и създаването на нови контакти и **в страните от ОНД и в Руската Федерация** (включително с българските дипломатически мисии в Тбилиси (Грузия) и Ташкент (Узбекистан); установяването на нови и перспективни контакти с две нови организации на българите в Москва, създаването на **българската организация в гр. Новокуйбишевск**, Самарска област.
- Продължилото разширяване на контактите и с организациите на българите в Сърбия и Черна Гора – нова организация в **гр. Нови Сад**, обсъждане на идея за създаване на български клубове в **Панчево и Зренянин**;
- Създадените нови контакти със сънародниците в **Мексико сити**, и започналите дейности по създаването на асоциация на българската общност там

Организирането на работни срещи, с представителите на различни държавни институции, неправителствени организации, както и научни и научно-практически форуми (конференции, симпозиуми, кръгли маси и пр.), съставлява важна част от дейността на ДАБЧ. През 2005 г. с участието и подкрепата на агенцията бяха реализирани следните инициативи.

- **Работна среща “Българите в Руската Федерация – идентичност, контакти, проблеми” (8 юни)**. Работната среща е неразделна част от поредицата форуми, посветени на цялостен анализ на българските общности по страни и региони, които се организират от няколко години. Залегнала е в дългосрочната Програма, както и в Плана на Агенцията за 2005 г. За участие в работната среща бяха поканени представители на основните български институции и ведомства, чиято дейност има отношение към предвидената проблематика – Комисията по външна политика в Народното събрание, администрацията на президента, министерствата на външните работи, на вътрешните работи, на образованието, на икономиката, на образованието и науката, на културата и други. Направеният пълен анализ на българската общност в Руската федерация, включващ представяне на нейното състояние, структури и проблеми, получи висока оценка от участници в работната среща. Постигнато бе съгласие за необходимостта от съвместяване на усилията за преодоляване на проблемите и установяване на пълноценни контакти с нашите сънародници, както и перспективното виждане за тази общност при новите обстоятелства и съдействие за превръщането ѝ във фактор на двустранните отношения. Агенцията подготви работна План-програма за по-нататъшни действия и инициативи по отношение българите в Руската федерация, по която ще продължи да работи през настъпващата година.

- **Кръгла маса „Българското училище в чужбина. Специфика, проблеми, перспективи” (21 юли)**. Форумът бе проведен в рамките на осъществяването на един от най-важните приоритети в дейността на

Държавната агенция за българите в чужбина – грижата за съхраняването и поддържането на националното самосъзнание сред младото поколение българи по света.

- **Заседание на Координационен съвет Асоциацията на Българите в Украйна (27 октомври).** Официалната делегация на сънародниците ни в Украйна, начело с президента на асоциацията, народния представител във Върховната Рада на Украйна, г-н Антон Киссе, бе в България във връзка с традиционното честване на 29 октомври – Деня на бесарабските българи. Асоциацията на българите в Украйна със седалище в гр. Одеса е създадена през 1993 г. и в момента е най-голямата организационна структура на наши сънародници зад граница. Традиция в работата ѝ са „изнесените“ заседания на КС. Освен в Одеса те се провеждат веднъж на тримесечие в Болград, Симферопол и Запорожие. За пръв път през 2005 г. такова заседание се организира извън Украйна – в София. Основна точка в дневния ред е активизиране на сътрудничеството между Асоциацията на българите в Украйна и държавните институции и неправителствените организации в България. Официалната делегация на Асоциацията на българите в Украйна бе придружена от представители на най-старата в Украйна българска общност от гр. Олшанка и на бизнес средите. В програмата на посещението бяха включени инициативи във Варна и Алфатар.

- **Кръгла маса „Делото на архиепите, създавали и укрепвали Българската Екзархия – Иларион Макариополски, екзарх Йосиф, Симеон Варненски и Великопреславски, Методий Старозагорски” (14 декември).** Във връзка с навършването на юбилейните 135 години а от създаването на Българската Екзархия Държавната агенция за българите в чужбина инициира съвместно с богословския и историческият факултети на СУ „Св. Климент Охридски” и Дирекция „Вероизповедания” към МС органиране на Кръгла маса, посветена на делото на българските архиепите, създали и утвърдили Екзархията. Във форума участваха изтъкнати учени от двата факултета, а също и от институтите по история и балканистика на БАН. Участниците в кръглата маса споделиха убеждението на ДАБЧ, че реализирането на подобна научна инициатива допринесе за съхраняване на паметта за живота и делото на тези видни българи и за популяризиране на техните идеи, допринесли за утвърждаването не само на Българската Екзархия, но и на Новата българска държава.

- **Научна конференция “Българската държавност в Европа пред своя 20-ти век” (18 – 19 март).** Инициативата на Общобългарската фондация Тангра – ТанНакРа бе подкрепена от Историческия факултет на Софийския университет и Държавната агенция за българите в чужбина, а патрон на форума бе Президентът на Република България г-н Георги Първанов. В конференцията участваха изявени наши учени – историци, археолози, етнографи, както и математици и икономисти от институтите на БАН и университетите ни в цялата страна. Темите варираха от собствено исторически, през политиката, правото, международните отношения и дипломатията на древната и средновековната българска държава и до интересни данни от областта на генетиката и астрономията, свързани със

зараждането и развитието на българите като народ и етнос. Най-важният принос на конференцията е, че още веднъж прозвуча мисълта за дълбоките корени на българската културна и историческа традиция, от които всеки представител на българския род, в която и точка на планетата да се намира той, може да черпи сили за нов живот и национално самочувствие.

- **Семинар на учители по български език от Одеска област (Украйна) в България (18–22 май)** – съвместна инициатива на Асоциацията на българите в Украйна (Одеса). В семинара участваха 50 учители, а целта на организаторите бе това посещение да стане мощен стимул за по-нататъшната им плодотворна учебна и възпитателна работа в името на възраждането на българщината в Украйна. В основата на програмата бе организираната от ДАБЧ среща с представители на държавните институции, отговарящи за работата с българите в Украйна и най-вече с развитието на езиковото обучение. На срещата всяка учителка получи възможност да сподели наболелите проблеми на своето училище пред експерти от министерствата на образованието, културата, пред заместник-министъра на външните работи Силвия Нейчева, а основното им желание и молба беше да се създадат възможности повече българи от Украйна, и най-вече деца, да посетят България. В рамките на семинара бяха организирани срещи в Габрово, Велико Търново, Варна. Сънародниците ни посетиха Етнографския комплекс Етъра и Рилския манастир.

Освен проявите, инициирани от или подкрепени от Държавната агенция за българите в чужбина на институционално и организационно ниво, нейни представители са участвали и в:

- **Кръглата маса на тема “Българите в Бесарабия, Таврия и Крим”** (2 април), организирана Дружеството за културни връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолубец”. Заседанията се проведоха в Националния институт по образование в три секции: “Образование”, “Наука, култура, медии”, “Граждански права”. Участие във форума взеха много наши сънародници от Украйна и Молдова. Информация за кръглата маса бе поместена в електронното издание на ДАБЧ „BG по света”

Юбилейната международна научна сесия “Втората световна война. Последици и оценки” (14–15 април), с организатори Института по история при БАН и Федерация за приятелство с народите на Русия и ОНД. Участниците в сесията получиха Поздравителен адрес от името на ръководството на ДАБЧ; а представител на агенцията все участие в разискванията. Научната среща предостави възможност за срещи с гостите и участниците от Руската федерация и от Украйна и разширяването на контактите на ДАБЧ със сънародниците ни в тези страни..

2. Традиционни прояви с цел подпомагане на образованието, съхраняване на езика, историята и етническата памет и култура на българските общности

Този вид прояви обикновено се иницират от сънародниците ни в чужбина, но в качеството си на много важен компонент на програмата на ДАБЧ в частта ѝ "Съхраняване на българското етнокултурно пространство" винаги са активно подкрепени от агенцията.

На първо място тук са инициативите, свързани с **отбелязването на националните и традиционните празници:**

Национален празник на България - 3 март

- **Тържествено отбелязване на Националния празник на България в Берлин** Среща на председателя на ДАБЧ с Българското академично дружество "Хъшове", среща с представители на българската църковна община в Берлин. среща с представители на българското посолство, среща с българското училище в Берлин,

- **Пролетен празник „Мартеници**, организиран от Сдружението за сръбско-българско приятелство „Рила“, Ниш (Сърбия и Черна гора) със съдействието на ДАБЧ.

- **Празнуване на Националния празник на България в Тел Авив** (Израел). По повод празника бе даден прием от посланика на Р България, който бе почетен от висши израелски политици, представители на дипломатическия корпус и приятели на България. На тържеството присъства и представител на агенцията, осъществени бяха редица полезни срещи с изтъкнати представители на българската еврейска община, както и с ръководството (председателя на СБЕ).

- **Отбелязване на Националния празник на България** от Културно-просветното дружество на българите в Жупа „Български мохамедани“, с. Долно Любине (Косово). Тази първа проява на новосъздаденото дружество е уважена от консула на Р България в Прищина и офицери от българския армейски и полицейски контингент в Косово.

Ден на славянската писменост и българската просвета и култура - 24 май

- **Културната програма по повод 24 май в Тел Авив** (Израел), организирана от Съюза на българските евреи със съдействие на ДАБЧ.

- **Участие на ДАБЧ в българската официална делегация за отбелязване на 24 май в Рим** (Италия), по покана на **Председателя на народното събрание**. Поднасяне на венци и цветя на гроба на Св. Кирил в църквата "Сан Клементе" и на паметника на Светите братя в италианската столица. Среща с българската общност в резиденцията на Посолството на Р България в Рим.

- **Деня на българската азбука в Милано** (Италия). Тържеството е подготвено от деца с български произход за запознаване на италианските деца с кирилицата и с традиционните български обичаи

- **Отбелязване на 24 май в университета в Манхайм** (Германия) с рецитал на Йонка Христова пред университетската общност и българското студентско дружество "Бай Ганьо". Събитието е подготвено със съдействието

на ДАБЧ. По-късно стихосбирката "Изповеди" на Йонка Христова е представена София

- **Седмица на българската култура в Цариброд и Ниш** (Сърбия и Черна Гора), организирана от Българския културно-информационен център – Цариброд, със съдействието на ДАБЧ и ред съорганизатори.

- **Представяне на Българско-украинския и Украинско-българския речници** (съставител – Екатерина Потапенко, бесарабска българка) в Българския културен център в Киев (Украйна), организирано от новосъздадената организация „Наша Бесарабия“, Киев.

Ден на бесарабските българи - 29 октомври

- **Международна кръгла маса "Българите в Бесарабия – история и идентичност"** се проведе на 27 октомври в СУ "Св. Климент Охридски", като университетът стана наш съорганизатор. В заседанията на кръглата маса участваха изявени учени, общественици, представители на патриотични неправителствени организации. В процес на подготовка е сборникът "Българите в Бесарабия – история и идентичност", в който ще бъдат включени статии и студии на чуждестранни и български учени, взели участие с доклади в кръглата маса. Софийският университет "Св. Климент Охридски" включи сборника в издателския си план за 2006

- **Тържествен концерт по случай Деня на бесарабските българи 29 октомври**, организиран от Дружеството за връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолубец“ със съдействието на Държавната агенция за българите в чужбина.

Ден на народните будители - 1 ноември,

- **Национален младежки събор „Съхрани българското, бъди българин!“** под патронажа на Президента на Р България г-н Георги Първанов (Национален дворец на културата) Благодарение на усилията на Държавната агенция за българите в чужбина в събора участваха младежи от българските общности в Сърбия и Черна Гора, Румъния, Албания, Унгария, Македония, като най-представителни бяха групите Украйна и Молдова.

- **Тържествено отбелязване на 1 ноември – Ден на народните будители** в с. Велики Ясеновац, община Зайчар (Сърбия и Черна Гора), организирано от Културното дружество на българите в североизточна Сърбия „Зорница“ с организационната подкрепа и съдействие от страна на Държавната агенция за българите в чужбина.

Ден на Западните покрайнини – 8 ноември

- **Възпоменателни вечери в Босилеград и в Цариброд**, организирани от Българския културно информационен център „Цариброд“ с клонове в Димитровград и Босилеград с гости от България. Традиционно в основата на вечерите са литературни четения свързани с тежките проблеми, породени от границата, прокарана според Ньойския договор от 1919 г.

Друг вид са проявите, организираны от Държавната агенция за българите в чужбина – самостоятелно или в партньорство с други институции – и провеждани в България. Те също са няколко вида:

Традиционни прояви:

- **Втория международен младежки фестивал “С България в сърцето”** (14 – 15 май, гр.Каварна) е организиран от Продуцентска къща „Пирина” със съдействието на община Каварна и др. Държавната агенция за българите в чужбина допринесе за участието във фестивала на български детски фолклорни групи от Сърбия и Черна Гора, Румъния, Албания, Молдова и Украйна. На откриването на фестивала в Каварна представител на агенцията приветства участниците от името на председателя на ДАБЧ г-жа Деница Христова, а всички участници от чужбина получиха от агенцията подарък

- **Храмовият празник на с.Стар Бешенов**, който се чества като **Ден на банатските българи в Румъния** (15 август, с. Дудещи Веки (Стар Бешенов), бе отбелязан за 201-ви път. В основата на тържествата е Фестивалът на песните, танците и носиите на банатските българи, а самата инициатива има характера на събор. В тазгодишните тържества участва представител на Държавната агенция за българите в чужбина, който поздрави участниците от името на ръководството на агенцията, предаде дарение за училищата и местните клубове на Съюза на банатските българи, а също връчи грамотите и подаръците на децата, участвали в конкурсите за литературно есе и рисунка.

- **Международен фестивал “Култура, религии и традиции на народите** (октомври, Благоевград). Форумът се организира за четвърти пореден път, като през 2005 г. патрон на събитието бе вицепрезидентът на Р България г-н Ангел Марин. Държавната агенция за българите в чужбина участва в организацията и провеждането на фестивала от самото му основаване. В рамките на тазгодишното издание на фестивала гостува изложбата от детския конкурс на ДАБЧ “България в моите мечти”. Програмата включваше и конференция с участието на представители на българските общности от Сърбия и Черна Гора, Полша и Германия.

- **Втори събор на книгата в Националния музей “Земята и хората”**. (октомври 2005). Форумът се организира за втори път. Като резултат на възприетата формула за развитието на инициативата, предложена от Националния музей „Земята и хората”, агенцията участва в разработването на процедурите и предложените събития. Непосредственото представяне на агенцията в програмата на събора бе провеждането на **творческата среща с председателя на Научното дружество на българските в Република Молдова проф. д.и.н. Николай Червенков**.

Литературни премиери:

- Премиера на книгата **“Народните просветители от босилеградското Краище 1833 - 2003”** (14 февруари, Столичната библиотека)

- Премиера на стихосбирката **„Нататъка опитайте сами”** от Таня Кольовска, Рим (юни, Столична библиотека)

- Представяне на списание „Мост”, Ниш по случай 40-годишнина от създаването (22 декември, НДК) в рамките на Панаира на книгата.
- Премиера на книгата **“Д-р Кръстьо Раковски – държавник, политик, дипломат” на проф. д.и.н. Михаил Станчев (20 април, БАН)**. Авторът е основател и понастоящем почетен председател на българското дружество “Марин Дринов” в Харков, Украйна.
- Премиера на книгата **„Българите извън България 1878-1945 г.” на д-р Йордан Колев (7 декември, СУ „Св.Климент Охридски”)**

Културни прояви:

- Участие на Държавната агенция за българите в чужбина организирането на **изложбата на бесарабският българин от гр.Измаил, Украйна, Александър Кара** в Националната художествена галерия (16 февруари) под патронажа на министър-председателя на Р България (2001–2005 г.) г-н Симеон Сакскобургготски. Съорганизатори на проявата бяха Парламентарната група за приятелство между България и Украйна в 39-то Народно събрание и посолството на Република Украйна в София.
- Участие в **инициативата „Най-дългото хоро на света”** за регистриране в книгата на Гинес. Благодарение съдействието на ДАБЧ бе осигурено участието на представителни групи от българските общности в Румъния и Сърбия и Черна Гора (май)
- Участие в Честването на 15-годишния юбилей на Дружеството за културни връзки с бесарабските и таврийските българи “Родолубец” (1 април, Военен клуб)

3. Систематизирана работа с подрастващото поколение на българите зад граница – нов приоритет в дейността на ДАБЧ

Необходимостта от извеждането на работата с българските образователни звена зад граница *като отделна програма в рамките на един основните приоритети на Държавната агенция за българите в чужбина* – работата с подрастващото поколение сънародници в чужбина – е предизвикана следните обстоятелства. Първо, от момента на създаването на институцията дейността ни по установяването на контакти и взаимоотношения с българите зад граница, усилията за тяхното приобщаване към настоящето и бъдещето на България чрез най-младото поколение са сред първите по важност и значение. Едно от най-ярките потвърждения за успеха на тази стратегия е *популярността на постоянните детски конкурси*, организирани и провеждани от агенцията. Практиката показва, че тази дейност най-лесно и успешно се осъществява именно чрез българските образователни звена в чужбина. Второ, все повече наши сънародници зад граница, занимаващи се с образователна дейност или възнамеряващи да създават образователни звена, търсят подкрепа, съдействие, консултации и друг вид помощ в Държавната агенция за българите в чужбина. От друга страна, ограничените възможности на институцията не позволяват всички тези потребности да бъдат задоволени

в пълна степен и едновременно. Все по-очевидно става, че процесът на взаимодействие с българските училища зад граница би могъл да бъде оптимизиран чрез обмяна на информация и координирани действия между нашите институции и на база на обобщена информация за нуждите от страна на българските общности. Само при систематизиран подход към разглеждането на спецификата и решаването на възникващите проблеми на взаимодействията с български образователни звена зад граница този контакт може да бъде пълноценен и полезен и за двете страни. Многогодишният опитът в провеждането на различни инициативи с и за децата на българите зад граница, както и натрупаните в процеса на реализирането и подготовката им контакти позволиха на базата на наличната информация да се направи *Анализ на съвременното състояние на българските образователни звена зад граница*. Анализът бе представен на проведената през м. юли *Кръгла маса* с участието на български учители от чужбина и представители на държавни институции, академични и обществени среди в България, а една от важните идеи, родени на форума бе създаването на *Междуведомствена работна група* по въпросите на взаимодействието с българските училища зад граница.

Девети международен литературния конкурс за деца от българските общности в чужбина "Стефан Гечев"

Деветото издание на детския литературен конкурс „Стефан Гечев“ събра 109 участия от 13 страни (Австрия, Англия, Германия, Казахстан, Канада, Молдова, Полша, САЩ, Словакия, Сърбия и Черна гора, Украйна, Унгария, Швейцария) и е едно от най-сполучливите досега, получило признание както в нашата преса (в. „Сега“, в. „Седмичен труд“, „Дарик радио“), така и във вестника на българите в Чикаго „21 век България 21“, определил конкурса на ДАБЧ като световен. Към конкурса беше подготвена брошура за пресата със списък на наградените деца и извадки от съчиненията им, използвана и при представянето на детските конкурси на Четвъртия международен фестивал „Култура, религии и традиции на народите“ в Благоевград през октомври 2005 година. Традиционно бе подготвен и сборник със съчиненията на наградените деца, материал от който е използван е използван в компакт-диска с детските рисунки и съчинения. Най-интересните детски съчинения от деветото издание на конкурса отново бяха поместени в сп. „Родна реч“ (брой 8-9/2005 г.)

Важно е да бъде отбелязано, че през изминалата година конкурсът получи значително институционално разширение и укрепване. От години съорганизатор на конкурса е вестникът на българите в Украйна „Роден край“, поел организацията на участието в тази страна. По същия начин се организира участието на децата в конкурса във все повече страни, като инициативата на ДАБЧ дава повод да се организират вътрешни прояви, победителите от които се излъчват за участие в нашия конкурс. Във връзка с награждаването на победителите тази година бяха проведени допълнителни тържества в Хамбург (Германия) и във Вашингтон (САЩ), като посланик Елена Поптодорова връчва дипломите; децата участници в литературния конкурс от Българското училище в Лондон (Великобритания) също бяха наградени от нашия посланик през

коледните празници. Развитието на конкурса има и непосредствено практическо значение за младите ни сънародници. Методистът в по български език в Бердянския университет (Украйна) г-н Матей Матеев е получил съгласието на ректора наградните от конкурса деца да бъдат приемани в университета без конкурс.

Пети юбилеен международен конкурс по изобразително изкуство “България в моите мечти”

Конкурсът е създаден с цел да приобщава най-младото поколение българи зад граница към Родината, да съхранява националната историческа памет и културни традиции. Съгласно статута, право на участие в него имат деца от българските общности по света, разпределени в три възрастови групи: от 6 до 10 г. – първа група; от 11 до 14 г. – втора група; от 15 до 18 г. – трета група. В юбилейното издание на конкурса участваха 340 деца от 23 държави: Германия, Швейцария, Австрия, Испания, Франция, Белгия, Великобритания, Чехия, Унгария, Словакия, Полша, Литва, Украйна, Молдова, Сърбия и Черна гора, Нова Зеландия, Израел, САЩ, Канада, Румъния, Гърция, Сирия и Република Южна Африка. Както през изминалите години почти всички са ученици в български училища в съответните страни. Традиционно силно е участието на българските деца от Измаилската художествена школа в Украйна. За Измаил заминават 5 от общо 32 награди, включително “специалната” (присъдена на Евгения Шепеленко) и “наградата на журито” (присъдена на Лена Докова).

Значението на тази форма за работа с деца на нашите сънародници в странство отдавна е надхвърлило първоначалните очаквания. Изложбата от най-добрите детски творби, събирани през годините, не веднъж е била желан гост на много и различни инициативи в различни градове на България. През изминалата година по повод Международния ден на детето 1 юни изложбата за пръв път напусна границите на България и гостува в Българския културен център в гр. Линц (Австрия), през месец октомври можа да бъде видяна от участниците в Четвъртия международен фестивал “Култура, религии и традиции на народите” в Благоевград.

Шести национален фестивал на детската книга – Сливен

За втора поредна година патрон на фестивала бе г-жа Зорка Първанова, съпруга на президента на Р България. Държавната агенция за българите в чужбина е традиционен съорганизатор фестивала. В тазгодишното му издание ДАБЧ представи пред обществеността творчеството на Милорад Геров (Белград, СЧГ), Денко Рангелов и Велимир Костов (Ниш, СЧГ) и Владимир Калоянов (Украйна). В процеса на подготовката бе извършана голяма работа, свързана с проучване на творчеството на българи от чужбина – писатели за деца, изготвени биографични и творчески справки за новите участници Милорад Геров и Владимир Калоянов.

Анализ на съвременното състояние на българските образователни звена зад граница.

Необходимостта от такъв анализ бе предизвикана от факта, че все повече наши сънародници зад граница, занимаващи се с образователна дейност или възнамеряващи да създават образователни звена, търсят подкрепа, съдействие, консултации и друг вид помощ в Държавната агенция за българите в чужбина. От друга страна, натрупаният опит подсказва, че процесът на подпомагане на българските училища зад граница би могъл да бъде оптимизиран чрез обмяна на информация и координирани действия между нашите институции и на база на обобщена информация за нуждите от страна на българските общности. Само при наличието на пълна и ясна картина за състоянието на българските образователни звена в чужбина, могат да бъдат изведени най-належащите им проблеми, определени институциите, компетентни за тяхното решаване, и приоритетите при оказването на такава помощ.

Като *источници* за анализ послужиха информация от базата данни на агенцията, опитът на служителите ДАБЧ, придобит от дългогодишните контакти с представители на българските училища в чужбина, сътрудничеството с българските институции, занимаващи се проблемите на обучението на българите в чужбина и резултатите от проведена анкета сред организациите на българските общности зад граница. *Информацията* за състоянието на българските образователни звена бе систематизирана в анализа въз основа на следните критерии:

- Видове български образователни звена зад граница по статут;
- Основаване и развитие;
- Финансиране;
- Учебна програма и изучавани предмети;
- Акредитация;
- Обобщение (изводи, проблеми, тенденции, задачи)

Кръгла маса „Българското училище в чужбина. Специфика, проблеми, перспективи”

За участие в *Кръглата маса (21 юли 2005 г., Столична библиотека, София)* ДАБЧ отправи покани до всички български образователни звена зад граница, с които работи в продължение на много години. Отзоваха се 26 учители, ръководители и създатели на български училища в 19 държави по света, включително в далечните Република Южна Африка, Китай, Сирия. От българска страна участваха представители от различни държавни, академични и обществени институции и организации. На участниците във форума бяха представени развитието, тенденциите и трудностите на българските училища в чужбина, тяхната роля за запазването на българското самосъзнание на българите далеч от родината, обобщени в изготвения от Държавната агенция за българите в чужбина *Анализ на съвременното състояние на българските образователни звена зад граница*. Интересен и изключително полезен за всички се оказа споделяният опит на сънародниците ни, представили своите училища в цялата им разнолика специфика. Висока оценка от всички участници получиха усилията на ДАБЧ първа да повдигне *въпроса* за

обучението на българи зад граница като част от политиката на страната ни спрямо сънародниците по света. Сред най-важните постижения на форума се вписаха, преди всичко, създадените контакти както между съответните образователни звена в чужбина и България, така и между самите училища. Към Държавната агенция за българите в чужбина бе отправено единодушно пожелание този форум да стане традиционен и да се провежда всяка година, но по възможност съвместно с Министерството на образованието и науката. С цел разширяване и систематизиране на връзките и изработване на единен подход към българското образование зад граница сънародниците ни взеха решение да учредят *Асоциация на българските училища в чужбина*.

Междуетоводствена работна група по въпросите на взаимодействието с българските училища зад граница

Междуетоводствената работна група, включваща представители на Държавната агенция за българите в чужбина, Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на културата и туризма и Държавната агенция за младежта и спорта бе създадена по идея на ДАБЧ. Първото ѝ организационно събиране се състоя в края на миналата година, където бяха определени рамките на дейността на работната група и нейните основни задачи, а също принципите на взаимодействие между членовете. Работната група ще работи по осъществяването на ред задачи като изграждането на обща база данни за училищата в чужбина, на база данни за българите от чужбина, завършили в България по ПМС № 103, стимулиране на контактите, изработване на една образователна програма и адаптирани учебници и др.

4. Подпомагане на културната и образователна дейност на българските организации в чужбина

В съответствие с една от главните цели в дейността на Държавната агенция за българите в чужбина, насочена към съхранението и популяризирането на българският език и култура, през 2005 година продължи изпращането на дарения, подпомагащи културната и образователна дейност на българските организации в чужбина.

За целия отчетен период безвъзмездно са предоставени учебници – 608 бр. („Буквар”, „Родинознание”, „Български език”, „Литература”), „Говорите ли български” (учебник и видеоматериал) – 292 бр., детски приказки – 593 бр., българска художествена литература – 341 бр., рекламни филми за България, на различни езици – 194 бр., български знамена – 60 бр., български носии – 4 бр. и други. Даренията бяха насочени основно към структури на българските общности, занимаващи се с образователна дейност. Учебна и детска литература получи редица училища в Сърбия и Черна гора, Украйна, новооткрито в Линц – Австрия, Република Южна Африка, Брюксел, Испания, Германия и т.н. В сравнение с 2004 г. се отчита положителен ръст на даренията за училища в САЩ, Канада и Австралия, тъй като работата с

българските общности с тези страни е по-трудна от гледна точка на тяхната отдалеченост, а в конкретния случай това рефлектира и върху по-скъпия превоз на материалите. Образователна литература получиха и организации, които планират да създадат училища или организират курсове по български език – асоциация „Кубрат” – Хетафе и българската общност в Хатива (Испания), които водят такива занятия.

На следващо място са даренията подпомагащи културно-просветната дейност на българските организации (дружества, асоциации, културно-информационни центрове и др.). Сред тях са тези в Гърция, Израел, Испания, Португалия, Молдова, Украйна, Италия, новоучредено студентско дружество в Бремен, Германия и др. Подпомогнати бяха и новосъздадените библиотеки към асоциациите „R.E.L.A.I.S.” и „Мисия България” във Франция и сдружение „Рила” – Сърбия и Черна гора. Част от изпратените материали бяха използвани за организиране или участие в прояви, на които се представя България – нейните култура, език, природни забележителности и икономика. Такива са Фестивала на миграциите, културите и гражданите в Люксембург, на който Българо-люксембургското дружество за приятелство участва за първи път и организирани от българското студентско дружество „Бай Ганьо” „Дни на България в Университет Манхайм”.

В основната си част даренията са насочени към големите български общности, но внимание се отделя и на по-малките. В Тунис, Мароко, Иран, Сирия и Кувейт те са предназначени за посолствата, тъй като в тези страни мисиите са мястото за срещи на нашите сънародници. В други държави, като Мексико и Венецуела, тази помощ цели да стимулира създаването на български организации.

С цел обезпечаване нуждите на българските общности от информация, ДАБЧ осигури снабдяването им с периодични издания от най-различен характер и тематика. През първото полугодие на 2005 г. (абонамента за останалите месеци се прекрати поради външни обстоятелства) бяха изпращани списанията „Български език и литература” и „Родна реч”; както и вестниците „Аз Буки”, „Литературен вестник”, „Култура”, „Капитал”, „Църковен вестник”, „Български фермер”, „Пчела и кошер”, „Лечител”, „Всичко за жената”, „Практична домакиня”. Потребителите на седмичните пощенски пратки бяха организациите на българските общности в Сърбия и Черна гора, Хърватия, Чехия, Словакия, Германия, Албания, Румъния, Молдова и Украйна.

5. Разширяването на контактите с организациите на българите в чужбина¹

През изминалата 2005 г. активна дейност на Държавната агенция за българите в чужбина по разширяването на контактите на агенцията с организациите на българите, както и съдействието за създаването на нови такива бе изведена в един от основните приоритети. Работата в това направление бе оптимизирана с цел създаване на мрежа от контакти между сънародниците ни и България, както и между самите тях. Разбирането на агенцията е, че така ще се подобри информираността им, което е предпоставка за обмен на опит и разработване на съвместни инициативи. Усилията на ДАБЧ бяха концентрирани в две области. От една страна, това са подобряването на контактите и извеждане на ново ниво на *общуването на ДАБЧ с вече съществуващите организации на българите* и създаването на нови такива. Другото направление, в което особено са забележими успехите на агенцията през отчетната година, е създаването на т. нар. *хоризонтални контакти* между организации и институции на самите българи по света и с България.

- Установени бяха контакти с новоосновани български студентски клубове в Нюрнберг и Бремен (Германия) и във Виена (Австрия). Подпомагане на първите стъпки в дейността на организациите.

- Осъществени бяха **нови контакти** с редица непознати до момента за агенцията структури на **българите в Италия** като Асоциация Италия-България в (Леко), Асоциация на българските имигранти в Италия и Аbruцо (А.И.Б.И.А.) (Пескара), Форум на световите (Болоня), Спортна асоциация „Олимпиада 2004“ (Пескара), Служба на Световния международен тим (Пескара), Културна асоциация „Феникс“ (Рим), вестник „България експрес“ (Рим); Nova Radio (Флоренция), Българско училище – вечерно обучение (Милано); Неделно училище „Св. Стилиан“ (Рим) и др.

Осъществен бе **нов контакт с Клуб България, Хелзинки (Финландия)**.

Разменена информация за целите, задачите и същността на ДАБЧ и дейността на клуба, както и обсъдени възможностите за бъдещето взаимно сътрудничество.

- Инициативата за учредяване на **федерация на българските асоциации в Испания** принадлежи на две активни български организации – асоциация „Габриела“- Сеговия и асоциация Т.А.Н.Г.Р.А. - Мадрид. Агенцията за българите в чужбина се консултира за мнението им по темата с водещите асоциации на българската общност в Испания – организациите в Мадрид, Сеговия и Валадолид. Изготвено бе писмо на агенцията, което подкрепя сътрудничеството между асоциациите. Документът бе изпратен на организациите, за информация и дебат бе предложен материал относно статута на новата структура.

¹ *Ново!* През 2005 г. бе обърнато **специално внимание** на дейността по разширяването на контактите като предпоставка за оптимизиране на цялостната дейност с българите в чужбина

- През изминалата година продължи започналият да се изгражда през последните няколко години активен диалогът на ДАБЧ с българските общности и техните организации в **Близкия Изток, Африка и Азия**. В това отношение постижение на Държавната агенция за българите в чужбина е **учредяването и официалното представяне на Дружеството за приятелство “Палестина-България”**. В основата на новосъздадената организация са по-активните бивши български възпитаници, както и българките, живущи в Териториите. Дългогодишните контакти с ДАБЧ, желанието за постоянна връзка с България, за това децата им да знаят повече за тяхната родина допълнително мотивираха сънародниците за създаването на дружеството. На представянето на новата организация в Рамала на 3 март присъстваха посланиците на България в Израел и на Палестина в България, както и шестима действащи палестински министри, четирима от които – завършили в България.

- Активно продължи разширяването на старите и създаването на нови контакти и в **страните от ОНД и в Руската Федерация**. Така на качествено ново равнище бе изведено общуването на Държавната агенция за българите в чужбина с двете българските дипломатически мисии в Тбилиси (Грузия) и Ташкент (Узбекистан), активно подпомагащи дейността на българските организации в тези градове. Много по-тесен и ползотворен стана диалогът и със самите организации в тези страни, което е изключително ценно за активизирането на българите в Средна Азия – процес, подкрепян и толериран от агенцията. В рамките на подготовката на работната среща за българите в Русия бяха създадени контакти с нови български организации в Москва като **студентската организация към Университета за чужди езици и култури в и Приднестровския културен център в Москва**. Изключително заслуга на Държавната агенция за българите в чужбина е създаването на **българската организация „Балкан” в гр. Новокуйбишевск, Самарска област**. Установен бе контакт и с нова структура в **Украйна** – новосъздадената неправителствена **организация „Наша Бесарабия”**.

- Продължи разширяването на контактите и с организациите на българите в Сърбия и Черна Гора. Във връзка с подготовката проведеното през м.ноември Четвърто издание на Българиядата във Войводина” ДАБЧ установи непосредствени връзки с една нова организация – **Дружество за български език, литература и култура гр. Нови Сад**, а по време на самата инициатива представителите на ДАБЧ успяха да проведат разговори със сънародниците ни от градовете във Войводина – Зренянин и Панчево, където българите не са компактно население. Обсъдена бе и през идната година предстои да се осъществи с наше съдействие **идеята в Панчево и Зренянин да се създадат български клубове**.

- Осъществени са нови контакти със сънародниците в **Мексико сити**, изразили нагласа за инициране създаването на асоциация на българската общност там. Работата по осъществяването на тази инициатива ще продължи през идната година.

В рамките на политиката на ДАБЧ за стимулиране на създаването на “хоризонтални” връзки между българските организации и институции в чужбина

и у нас през изминалата година Държавната агенция за българите в чужбина съдейства за изграждането на такива контакти на най-различни нива – от побратимяване между градове и общини, през установяване на сътрудничество между организации и сродни структури и до създаване на лични контакти между българи от различни страни.

Сред най-сполучливите примери за такова сътрудничество могат да бъдат посочени следните:

- Съдействие на инициативата на асоциация "П.Р.Славейков" за побратимяване на град **Булгаро грассо** (Италия) с **Трявна**, родно място на Пенчо Славейков

- С оглед разширяване контактите на българската общност в гр. **Тараклия**, (Молдова) – съдействие за осигуряване на връзки на различни нива в България: с институции и ведомства, с училище "Св. св. Кирил и Методий" в **София**; с Народно читалище "Възраждане" в Искрец; делови контакти (с българо-германската фирма "Еко-той", възнамеряваща да открие офис в Тараклия и да създаде работни места).

- Съдействие за установяване на контакти и кореспонденция между банатските българи (**Тимишоара, Дудещи Веки**) с местните органи на властта в гр. **Видин**.

- Създаден контакт между Българското дружество "Изгрев" в гр. **Севастопол** (Украйна) и Народното читалище в гр. **Попово** (България), както и с редакция "България" на БНР за последващо подпомагане с материали от страна на радиото на училището към дружеството;

- Способствахме за задълбочаването на контактите между организации и български общности в две съседни страни - Аржентина и Уругвай. В Уругвай българската общност издава бюлетин. В рамките на сътрудничеството предоставихме материали за изготвянето на специално издание, посветено на българските традиции и празнуването на Коледа.

- В контекста на взаимодействията на ДАБЧ с българската организация в **Сао Паоло**, в която най-активна роля имат потомците на преселилите се там през 20-те години на XX век бесарабски българи, създадохме контакти с представители на бесарабската българска общност в **Молдова**.

Не по-малко актуални и ползотворни са контактите между сродни институции и организации като, например:

- Създадените връзки между **Националния фестивал на детската книга в Сливен** и **Фестивала на детската книга в Нови Сад** (СЧГ) в резултат на което се осъществи сътрудничество между тях и директорът на новисадския детски фестивал гостува в VII-то издание на сливенския фестивала.

- Създадените връзки между **Националния фестивал на детската книга в Сливен** и **Издателство „Братство“ - Ниш** (СЧГ), в резултат на което се осъществи сътрудничество между тях и зам.-кмета на Сливен и директорът на Областната библиотека посетиха Ниш и Цариброд

- Осъществената връзка между **Културното дружество на българите в североизточна Сърбия „Зорница“** (СЧГ) и държавни и общински институции и обществени организации във **Видин**.

- Създаденият директен контакт между **детски музикални формации в Одеса** (Украйна) и община **Дългопол** (България);
- Започналият процес на установяване на директен контакт между **155 ОУ „Св.св. Кирил и Методий” (София)** и българско училище в **Тараклийския район** (Молдова)
- Започналият процес на установяване на сътрудничество между **Националната гимназия за древни езици и култура в София** и **Теоретичния лицей в с. Дудещи Веки** (Стар Бешенов), Румъния
- Проучената възможност и оказаното необходимото съдействие за установяване на творчески контакти между **български ансамбъл за автентичен фолклор и фестивала за народна музика в Литва** (по желание на българо-литовското културно дружество “Янтра”)

Създадените с помощта на ДАБЧ приятелства и партньорски взаимоотношения между отделни българи от чужбина – ръководители или представители на български организации или физически лица – в крайна сметка също така допринасят за формирането на едно общо информационно пространство, в границите на което по-лесно се решават поставените задачи и възникващите проблеми. Примери за такива контакти са:

- Сътрудничеството между директора на **Интернет радио „Отзвук” Тони Тончев от Уест Палм Бийч** (САЩ) с редакция „България” на БНР, което позволи на „Отзвук” да получава готови аудиоматериали от България.
- Ползотворните срещи на **Ирина Паличева, редактор на българско телевизионно предаване в Симферопол, Крим** (Украйна) с програмния директор на БНТ **Борислав Геронтиев** и с директора на Сателитния канал «TV България» **Екатерина Генова**
- Организираното усвояване и предаването на дарението от 1000 лева, предоставено от дарителската група на **Вежен Стоилов от Лондон**, на българския студент от **Албания** **Гералд Тола**.

Награждаването на български и чужди граждани с медала “Иван Вазов” на ДАБЧ е един по-специфичен аспект в общуването ни с българите зад граница и е израз на признателност към техните особени заслуги за осъществяване на държавната политика по отношение на българите, живеещи извън Р България, тяхната активна роля при съхранението и популяризирането на българската култура, съдействие за създаване на българско лоби в чужбина и подпомагащи консолидирането на българските общности по света.

През 2005 г. с почетния медал на ДАБЧ са удостоени седем личности. За активен принос в популяризирането на българската култура са наградени г-жа **Калинка Кюпер** и г-н **Димитър Бачев**, съответно председатели на германско-българските дружества в Есен и Щутгарт, като поводите са подбрани целево – честване на 30-годишнината от създаването на дружеството в Есен и отбелязване 35-годишнината на методиевите тържества в Елванген. В Австралия, в Дома на Българското културно-просветно дружество в гр. Аделаида посланикът на Р България г-н **Любомир Тодоров** връчи паметния медал на агенцията „Иван Вазов” на четирима представители

на организацията: на г-н **Сава Савов** – за приноса му към съхранението на българските традиции като председател на дружеството в периода 1973-2000 г. и като член на настоятелството на българската църква „Св. Петка“, на г-н **Джон Бенет**, дългогодишен заместник-председател и председател от 2005 г., за усилията насочени към поддържане на българския дух и култура и за успехите и престижните изяви на дружеството през последните години, на г-жа **Мари Маринова** за това, че посвещава целия си живот на обучението на български народни танци, за активната ѝ дейност към женската организация на дружество за съхраняването на българските традиции и обичаи, и на г-н **Петър Петров**, дългогодишен секретар на дружество и водач на български радиочас, чрез който в продължение на много години допринася за разпространението на новини за България и укрепване на българската култура.

С медала „Иван Вазов“, по повод 80-годишния му юбилей е удостоен и **проф. д.и.н. Михаил Дихан** – един от задълбочените и плодотворни изследователи на историята на България и българската диаспора в Украйна и Молдова. През 80-те и 90-те години проф. Дихан взема активно участие в подпомагането и съживяването на процеса на националното възраждане на българската общност в Бесарабия и е обявен за неин патриарх.

III. Информация, анализи и издателска дейност

Дейността на Държавната агенция за българите в чужбина в тази област през изтеклата година беше насочена главно в следните направления:

- **Популяризиране** на актуалните събития в България и приоритетите на държавната политика, с цел духовното приобщаване на българите зад граница към обществено-политическия, икономическия и културен живот в страната.
- Информирание на **държавните институции** в България за проблемите и перспективите на българските общности в отделните страни, разработване на проекти за съвместни инициативи.
- **Проучване** на състоянието на българските общности зад граница.
- **Активен диалог** с българските организации в чужбина и значими личности чрез възможностите на съвременните информационни технологии.

1. Информационна дейност

Едни от основните приоритети в дейността на ДАБЧ през изтеклия период бяха прецизирането и разширяването на базата данни на агенцията, която да стане и достояние на представителите на българските общности. По този начин ще се създаде мрежа от контакти между самите тях, ще се подобри информираността им, което е предпоставка за обмен на опит и разработване

на съвместни инициативи. Първата крачка при реализирането на тези цели беше положена с издаването през 2004 г. на каталога „Хора, не граници“, който съдържа координати на 480 структури на български общности в 49 държави по целия свят. В началото на 2005 г. Каталогът беше разпратен до всички български организации в чужбина, с прикрепени анкети, специфични за всеки тип структура. Систематизацията на получените карти спомогна, както за обогатяването и коригирането на базата данни, така и за разширяване на справките за отделните общности. С оказаната подкрепа от списание „Български дипломатически преглед“ изданието стана достояние и на дипломатическите мисии на Р България.

- Информацията от въпросниците се включи в друг проект, подчинен на тези приоритети - **мултимедиен диск „България, това сме всички ние“**, който е в процес на разработка. Той съдържа два главни информационни раздела. Единият основен раздел е посветен на България – сведения за областите и областните градове в България, за публичните структури и техните функции, за икономическите и туристическите възможности пред страната ни, както и за културните обекти и събития. От особена важност е информацията за постигнатото от България в процеса на присъединяването ѝ към Европейския съюз, предоставена със съдействието на дирекция „Комуникационна стратегия“ – МВнР. Във втория раздел са включени справки за българските общности зад граница, както и данни за техните организации, училища, медии, църковни общности и други. Предпоставката за реализирането на този продукт е и огромния интерес както от страна на българските общности към България, така и на българската общественост към нашите сънародници по света.

- Друг начин да се стимулират българските общности зад граница към по-голяма активност и обмен на ноу-хау е разработването на **„Програма на организациите“** за 2005 г. Осъществи се контакт с всички организации с молба да изпратят планираните от тях инициативи по дати и форма за тази година. В последствие изготвената справка беше публикувана на сайта на агенцията, за да могат всички заинтересовани да се запознаят с нея. Програмата периодично бе обновявана при получаване на допълнителна информация.

- Разработен бе и нов **сайт на агенцията**. Неговата концепция също е подчинена на гореизложените приоритети. Представени са структури и техните координати, ясно разграничени по териториален и същностен признак. Възможността представителите на българските общности да се регистрират и да участват лично в създаването на новини за живота на диаспората цели да превърне потребителите на информация в активна страна.

- Също така се създаде **мейл-лист** на лица, потвърдили своето желание да получат сведения за промени от нормативен характер, касаещи българите, живеещи извън Република България или друга важна информация. През отчетната година се реализираха няколко кампании. Въз основа на получени запитвания в ДАБЧ се разработи кратко представяне на промените в Закона за избиране на народни представители и данни относно реда за гласуване на българските граждани в чужбина, които бяха преведени и на английски език.

Сънародниците ни бяха насочени и към сайта на Министерство на външните работи, в който имаше създадена специализирана секция, посветена на парламентарните избори в страната. Беше изпратена информация и за предстоящите промени в Закона за здравното осигуряване, а след влизането им в сила беше изпратен текст, в случая разработен от служител на НОИ, който ги описва накратко, както и приложен целия нормативен документ. По същия модел се разпространи и сведение за настъпилите промени в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.

Това е първоначална стъпка към **новата линия** в дейността на ДАБЧ – развиване на активна информационна политика, насочена не само към организациите на българите в чужбина, но и към отделни личности. Целта на този подход е да се спечели доверието им, след което постепенно да бъдат насочвани към структурите по места или стимулирането им за създаването на нови.

2. Аналитична и изследователска дейност²

Според Устройствения правилник на Държавната агенция за българите в чужбина, дейността на институцията е насочена в две основни направления: „Българите по света” и „Аналитична дейност”. Въпреки специфичните особености и различния характер на дейността по двете направления, те са взаимно обвързани до степен, в която не могат да се осъществяват една без друга. *Без наличието на сериозни аналитични материали за състоянието на отделните общности или на типовете структури на българите зад граница не е възможно да бъдат определени целите и стратегията за работа с конкретната общност, а значи и да се планират адекватно инициативите.* От друга страна, информацията, необходима за пълноценно осъществяване на аналитичната дейност, може да бъде набавяна предимно на базата на контактите с българите зад граница и техните организации, които контакти, на свой ред могат да бъдат ползотворни единствено при наличие на диференциран подход, основаващ се на точен анализ. По този начин се очертава кръгът, съдържащ основната част от дейността на Държавната агенция за българите в чужбина.

Дейността, свързана с контактите на ДАБЧ с българската общност извън България е застъпена в пълен обем. Агенцията поддържа връзки (повече или по-малко активни) с над 700 организационни структури на сънародниците ни в странство. Известни са техните проблеми в целия спектър от специфика и разнообразие и се полагат усилия за съдействие за тяхното решаване. *Аналитичната дейност* за пръв път през 2005 г. е изведена като отделно направление. Първа крачка в това направление, бе обособяването на **звено *Анализи*** в структурата на специализираната дирекция. Изработена бе и **Концепция за идейно и структурно развитие на звеното.**

² *Ново!* През 2005 г. аналитичната дейност бе особена като отделно направление с определящо значение за дейността на ДАБЧ като цяло

Извършеното от ДАБЧ в областта на аналитичната и изследователската дейност може да бъде условно разгледано като две категории материали: за „вътрешно“ и за „външно“ ползване:

Сред материалите за **„вътрешно“ ползване**, т.е. насочени към оптимизиране на дейността на агенцията, подобряване на планирането и осъществяването на инициативите, улесняване на контактите и т.н., най-значими през 2005 г. бяха следните:

- Обогащането на информационната база на агенцията през последните години позволи изготвянето на **унифицирани разширени справки** за историята, развитието и състоянието на българските общности по света и техните организации;
- Референтите за отделните страни направиха проучване на **структури и организации с аналогична на ДАБЧ дейност** с цел черпене на опит, оптимизиране работата на агенцията с българските общности и разработване на нови проекти и инициативи;
- Разработени бяха **концепции за идейно и структурно развитие** на трите нови звена „Анализи и връзки с българските организации“ „Информационна и издателска дейност“ и „Административно-правно обслужване“;
- В областта на информационната и издателска дейност бяха изработени **концепции за развитието** на Културния двумесечник „Ек“ и на електронния вестник „**BG по света**“

Към аналитичните материали за **„външна“ употреба**, т.е. обобщаващи досегашната налична информация в една или друга област и предназначени за по-нататъшно представяне пред обществеността и държавните институции с цел решаване на проблемите, можем да отнесем:

- **Анализът на съвременното състояние на българските образователни звена зад граница**, представен на Кръгла маса с участието на представители на български учители от чужбина и на държавни институции и обществени и академични среди в България;
- **Цикъл от лекции** за състоянието и перспективите на развитие на българските общности в Югоизточна, Западна и Средна Европа, Русия и държавите от ОНД. Лекциите бяха изнесени от представители на Държавната агенция за българите в чужбина в Дипломатическия институт към Министерството на външните работи.

Започната е систематизирана работа по реализация на **изследователски проекти**, свързани с проучването на българските общности зад граница:

- Изготвен е проект **„Българските църкви и църковни общности зад граница“** за изследване техните проблеми. Към него вече е разработена кратка история на БПЦО, а през второто полугодие на 2006 г. е планирано провеждане на кръгла маса, по подобие на тази за българските училища, с

представители на църковните общини за обсъждане на проблеми, виждания и т.н.;

- Разработен е проект „Памет за България” – изследване на българското културно-историческо наследство в чужбина и по-конкретно паметниците, свързани с историята на България и българите

3. Издателска дейност

Културен двумесечник „Ек”

През отчетния период една от основните задачи беше ритмичното издаване на списание “Ек”, което продължава да разширява своята територия сред сънародниците по света.

Принципът да се следят и отразяват, дори предизвестяват актуалните събития в обсега на трите основни компонента, върху които се структурира “Ек” – памет, култура, настояще, бе ясно онагледен и в шестте броя на изданието през 2005 г. Това са 135-годишнината от провъзгласяването на Българската екзархия, 1120-годишнината от смъртта на св. Методий, 150 години от рождението на Константин Величков, 120-годишнината от Съединението на България, 100-годишнината от рождението на родопския живописец Анастас Стойков, 45-годишния юбилей на Детския радиохор, 40-годишнината на Криптата към храм-паметника “Ал. Невски”. Това са събития като посещенията на българска официална делегация в антарктическата ни база “Св. Климент Охридски” на ледения континент, отразяването на новия проект на Кристо в Централ Парк “Портите”... Това е огласяването на поредните победи на българските таланти – “Наградата на публиката” на Би Би Си, извоювана от кларнетиста Иво Папазов в Англия, на младото лице на съвременното ни кино Весела Казакова, чийто портрет в “Ек” изпревари с дни удостояването ѝ с Наградата за женска роля в “Откраднати очи” на Международния кинофестивал в Москва, сребърният медал, присъден от нюйоркската асоциация на илюстраторите на художника Ясен Гюзелев, обявяването на театралния режисьор Димитър Гочев за постановчик на годината в Германия, удостояването на прочутия български бас Антон Дяков с високото държавно отличие - орден “Св. Св. Кирил и методий” с огърлие...

Списанието на ДАБЧ си постави за цел и успя да осъществи панорамно отразяване на първата световна среща на българските медии, организирана от БТА в София, с подбор на най-важните акценти от форума и с отдаване дължимото на колегите ни, списващи родолюбивите български издания по света.

Постиженията на агенцията като инициатор, организатор и съидейник в реализирането на празници за общностите ни в чужбина, както и на инициативи с практическа насоченост през периода бяха открити и огласени в “Ек” с подobaваща знаковост – сред тях уникалното турне на български музиканти в няколко американски щата, прераснало в “Дни на България” в САЩ, с личното участие на председателя Деница Христова,

както и предшестващото гостуване на ръководството на агенцията при сънародниците ни на украинска земя, честванията, свързани с 30-годишнината на Немско-българското дружество "Иван Вазов" в Есен и 35-годишнината от традиционната почит към св. Методий в Елванген, дните на България в Лион, семинарът за учители от Украйна у нас, петгодишнината на "Хъшове", дните на българската култура в Димитровград (Цариброд) и Ниш, Сърбия и Черна гора, традиционните детски конкурси на ДАБЧ за литературно съчинение и изобразително изкуство, кръглата маса "Българското училище в чужбина. Специфика, проблеми, перспективи" (работна среща с учители от 19 държави), съборът на сънародниците в Украйна и научната конференция в Одеса през есента, освещаването на възстановения православен храм в Звонци, Сърбия и Черна гора, премиерите на изследователските трудове за Кръстьо Раковски и гагаузските села в Южна Бесарабия....

Наред с проследяването на културните процеси у нас и по света и проекцията на българското присъствие в тях (отбелязване премиерата на сборника "Съвременна българска драматургия" в Москва със съставител д-р Майа Праматарова и инициатор на проекта Българският културно информационен център в Москва; международните изяви и признание на младия илюстратор Ясен Гюзелев и много други), се постигна много по отношение мотивирането на специалисти – сънародници в чужбина, за сътрудничество в издателските продукти на ДАБЧ. През 2005 г. за участие в списването на "Ек" бяха привлечени, наред с берлинските "Хъшове", учени, журналист и хора на изкуството от Унгария, Англия, Русия, Италия, Германия, Австралия, САЩ, Франция, Африка, Сърбия и Черна гора и др. Тяхното привличане като постоянни кореспонденти на списание "Ек" се вписва в идеята за една бъдеща "кореспондентска колегия", излъчена от общностите ни в чужбина.

В последния си новогодишен брой "Ек" публикува кратко интервю с премиера на България Сергей Станишев за визията на коалиционното правителство относно работата със сънародниците ни в чужбина.

Издания на ДАБЧ

- Най-добрите рисунки конкурса по изобразително изкуство „България в моите мечти“ и откъси от творби на участници в детско-юношеския литературен конкурс „Стефан Гечев“ намериха своето място **в традиционния календар за 2006 г.** на Държавната агенция за българите в чужбина. Този път календарът бе в комплект с мултимедиен диск, съдържащ 67 рисунки и 80 есета от двата конкурса, проведени през 2005 г.
- Подготовка на сборника **“Автономията живот. Диалози с именити българи в чужбина”** – втори номер от поредица, заявена през 1997 г. Част от интервютата с избрани сънародници зад граница са публикувани и на страниците на списанието, посрещнати с изключителен интерес от страна на читателите.
- Подготовка на **сборник “Българите в Бесарабия – история и идентичност”**. В него ще бъдат включени статии и студии на чуждестранни и

български учени, взели участие с доклади в кръглата маса, посветена на 29 октомври – Ден на бесарабските българи. Софийският университет “Св. Климент Охридски” включи сборника в издателския си план за 2006 г.

4. Интернет

Сайта на агенцията

Основният приоритет в областта на web-базираното информационно обслужване на ДАБЧ през 2005 г. бе разработването на концепция и реализирането на нов уебсайт на агенцията (<http://www.aba.government.bg>). Целта на променения дизайн и структура е те бъдат съобразени със съвременните тенденции при институционалните сайтове и нарасналата необходимост от динамичен обмен на информация с българските общности по света. Изхождайки от специфичните функции и задачи на ДАБЧ, навигацията в новия сайт е организирана в три основни направления:

- **Организации на българските общности** (съдържа постоянно актуализиращи се регистри на дружества, църковни общини, училища, печатни и електронни медии, културни формации на българите по света)
- **Из живота на българите по света** (съдържа информация за събития, организирани от българите по света или засягащи техния живот)
- **Административно-правно обслужване** (представят се услугите, които ДАБЧ предоставя на българските граждани и на чужди граждани с български произход, както и нормативна информация относно правата и задълженията на българите, живеещи в чужбина).

Благодарение на новата информационна структура и модерния дизайн на сайта на ДАБЧ бе стимулирана и нарасна значението на обратната връзка със сдруженията на сънародниците ни зад граница.

През годината бяха публикувани над 200 нови информационни страници (във формати html и pdf), представящи събития от дейността на агенцията или свързани с отразяването и разгласата на прояви на наши сънародници в чужбина, на организации на българските общности по света, както и свързани с отбелязването на прояви и чествания с национално значение. Редовно се актуализираха публикациите в електронното издание на ДАБЧ “BG по света” (във формат HTML) и интернет версията на печатното издание на агенцията – списание “Ек” (в PDF формат).

Значително се подобри материално-техническото осигуряване на информационната дейност. Бяха закупени нов сървър и нова автоматична телефонна централа на ДАБЧ и бе изградена нова локална мрежа.

Електронният вестник на Държавната агенция за българите в чужбина „BG по света” е създаден с цел да информира сънародниците ни в зад граница за дейността на ДАБЧ, инициативите и начинанията на организациите на българите извън България, както и да съдейства за

установяването на контакти помежду им. Вестникът е уникален с това, че е единственото издание, публикуващо материали изключително от и за българите в чужбина. Организационно работата на електронния вестник "BG по света" през отчетната 2005 г. претърпя известни промени и от месец юни материалите в него вече не се публикуват непосредствено след постъпването им, а се актуализират с веднъж месечно. Също така, в резултат на реорганизацията е определена редакционна колегия от четирима експерти, всеки от които подготвя по един самостоятелен брой на ротационен принцип.

В съдържателен план през 2005 г. акцентът беше поставен върху дейността на агенцията: турнето в САЩ, превърнало се в събитие на десетилетието; летния студентски стаж в агенцията по проекта „Българската мечта“; работата с подрастващото поколение българи зад граница (българските училища в чужбина, конкурсите за изобразително изкуство и литература), IV Събор на българите в Одеса и IX Международна конференция „Българите в Северното Причерноморие“ (Украйна), празника на банатските българи (Румъния); премиерите, организирани от ДАБЧ; седмицата на българската култура в Ниш и Цариброд, 24 май в Рим и много други.

Бяха отбелязани най-важните събития сред диаспората: първата световна среща на българските медии, организирана от БТА със съдействието на ДАБЧ; статии за вестниците „Глобъл нюз“, „Български вести“ и др.; празника на българските букви в Италия; конференцията, организирана от асоциация Италия-България, за българския принос в освобождението на Югоизточна Европа от нацизма; приноса на асоциация Френско-българска взаимопомощ за увековечаване паметта на знаменитата оперна певица Елена Николай; материали за световноизвестните български творци Кристо Явашев, Петър Бурлак-Вълканов,, Минчо Минчев, Гена Димитрова, Владимир Левчев, Мариана Димитрова и др.

IV. Взаимодействие на Държавната агенция за българите в чужбина с други институции и държавни органи

Като координиращ орган на правителството за осъществяване на държавната политика спрямо българите по света, ДАБЧ поддържа връзка с държавните и неправителствени организации, средствата за масово осведомяване и др. Съществена част от този процес е обмена на информация за българските общности по света – история, съвременно състояние и перспективи за развитие. Предоставянето на справки, анализи и становища на Администрацията на Президента, Министерство на външните работи, Народното събрание, Министерски съвет и на други институции по различни поводи и събития подпомагат подобряването на съгласуваността между тях при провеждане на политиката спрямо българите в чужбина.

През изтеклата година бяха предоставени справки за българските общности и работата на агенцията с тях, въпроси, които могат да бъдат повдигнати от българска страна и очаквани от съответната, при посещения на

делегации в различни страни. Сред тях са визитите на президента на Р България в САЩ, вицепрезидента Ангел Марин в Казахстан, министрите на външните работи Ивайло Калфин в Украйна и Соломон Паси в САЩ, министъра на транспорта и съобщенията Николай Василев в Русия.

Продължава и сътрудничеството с представители на българските дипломатически мисии, с цел оптимизиране на работата им с българските общности и техните организации, реализиране на съвместни инициативи и т.н.

V. Административно-правна дейност на ДАБЧ

През 2005 г. дейността на ДАБЧ по издаването на удостоверения за български произход запази приоритетно място като основна административно-правна услуга, извършвана в агенцията. Едновременно с това тя има определяща функция по отношение на взаимодействието с другите институции и участието на Агенцията в процесите, по придобиване на българско гражданство и разрешаването на статут на продължително и постоянно пребиваване.

Дейността по административното обслужване на граждани в ДАБЧ се извършва в съответствие с :

- Закон за българите, живеещи извън Република България
- Закона за чужденците в Република България.
- Закона за българското гражданство
- ПМС №103/93
- Заповед № 265 от 2005 г. на Председателя на ДАБЧ и "Процедура № 4" утвърдена с същата заповед.

Държавната агенция за българите в чужбина, издава на чуждестранни граждани от български произход, които нямат българско гражданство следните видове удостоверения:

- за придобиване на българско гражданство, които се представят пред Министерство на правосъдието
- за разрешаване на постоянно и продължително пребиваване, които се представят пред съответното РВДВР и СДВР
- за упражняване на права по ПМС № 103/93 и доказване на българска народност с цел осъществяването на други права, свързани с правото на образование.

Продължи оптимизирането на дейността по издаването на документи, удостоверяващи български произход. Работата с граждани е изнесена извън служебните помещения на ДАБЧ, което през изминалата година своята целесъобразност за по-успешното прилагане на принципа на обслужване "ЕДНО ГИШЕ" в съответствие с изискванията в това отношение за държавната администрация и действието му като антикорупционно средство.

През 2005 година са издадени удостоверения за български произход на 11 455 лица от 42 държави. В сравнение с 2004 година се наблюдава намаление на получените удостоверения лица с 732 бройки или с 6,0%.

В структурата на получените удостоверения, според държавата, в която са родени, отново превес имат лицата от Република Македония – 9518 или 83,1%. Следващите с по-голям дял са родените в Сърбия и Черна гора – 749 или 6,5%; Молдова – 341, съответно 3%; Албания – 325 човека или 2,8% и Украйна – 131 (1,1%).

От общо издадени 15 625* удостоверения, разпределението на документите, според статута, за който лицата кандидатстват, е следното:

10 624 удостоверения за кандидатстване за придобиване на българско гражданство;

1780 удостоверения за кандидатстване за придобиване на статут на постоянно пребиваване;

3164 удостоверения за кандидатстване за придобиване на статут на продължително пребиваване.

През 2005 година се отчита ръст на общия брой издадени удостоверения в сравнение с предходния период. Той се дължи на увеличението брой лица желаещи да уредят статута си на пребиваване в страната. През 2005 година лицата получили удостоверение за български произход за придобиване на статут на постоянно пребиваване в България се увеличават с 495 човека или с 38,5%; а лицата получили удостоверение за придобиване на статут на продължително пребиваване в България се увеличават с 1212 човека или с 62,1%.

Икономическият растеж, положителните промени в пазара на труда и политическата стабилност може да са едни от факторите, обуславящи позитивния ръст на желаещите да се установят в България.

* Броят на издадените удостоверения е по-голям от броя на лицата, тъй като едно лице може да получи повече от едно удостоверение, в зависимост от статута, за който кандидатства.